

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GESKIEDENIS V2

FEBRUARIE/MAART 2014

MEMORANDUM

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 34 bladsye.

1. **BRONGEBASEERDE VRAE**

1.1 Die volgende Leeruitkomste en Assesseringstandaarde sal in hierdie vraestel geassesseer word:

LEERUITKOMSTE	ASSESSERINGSTANDAARDE LEERDERS KAN DIE VOLGENDE DOEN:
Leeruitkoms 1 (Geschied-kundige ondersoek)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formuleer vrae om begrippe vir ondersoek binne die konteks van dit wat bestudeer word, te ontleed. (Nie vir eksamendoeleindes nie.) 2. Verkry toegang tot 'n verskeidenheid toepaslike inligtingsbronne om ondersoek te doen. (Nie vir eksamendoeleindes nie.) 3. Interpreteer en evalueer inligting en data uit die bronne. 4. Bestudeer inligtingsbronne en evalueer die nut van die bronne vir die taak, met inbegrip van stereotipes, subjektiwiteit en gapings in die beskikbare getuienis.
Leeruitkoms 2 (Geschied-kundige begrippe)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ontleed geskiedkundige begrippe as maatskaplike boustene. 2. Ondersoek en verduidelik die dinamika van veranderende magsverhoudinge binne die samelewings wat bestudeer word. 3. Vergelyk en kontrasteer die interpretasies en sieninge van gebeure, mense se optrede en veranderings om sodoende onafhanklike gevolgtrekkings te maak oor die optrede of gebeure.
Leeruitkoms 3 (Vertolking van kennis en kommunikasie)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifiseer wanneer 'n interpretasie van statistiek omstrede kan wees en ondersoek die gevolgtrekkings wat uit die data blyk krities. 2. Voeg inligting saam om 'n oorspronklike argument saam te stel met behulp van bewyse uit bronne om die argument te steun. 3. Handhaaf en verdedig 'n samehangende en gebalanseerde argument met behulp van getuienis wat verskaf word en onafhanklik verkry word. 4. Dra kennis en begrip op verskillende maniere oor, insluitend besprekings (geskrewe en mondelings) debat, skep van 'n historiese skryfstuk deur die gebruik van verskillende genres, navorsingsopdragte, visuele voorstellings en mondelinge aanbiedings.

- 1.2 Die volgende vlakke vrae word gebruik om brongebaseerde vrae te assesseer:

VLAKKE VAN BRONGBASEERDE VRAE	
VLAK 1 (V1)	<ul style="list-style-type: none"> • Onttrek toepaslike inligting en data uit die bronne. • Organiseer die inligting logies. • Verduidelik geskiedkundige begrippe.
VLAK 2 (V2)	<ul style="list-style-type: none"> • Kategoriseer geskikte of toepaslike inligtingsbronne wat verskaf word om die vrae wat geopper word, te beantwoord. • Ontleed die inligting en data wat uit 'n verskeidenheid bronne versamel is. • Evalueer die inligtingsbronne wat verskaf word om te besluit of die bronne geskik is vir die taak.
VLAK 3 (V3)	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreteer en evalueer inligting en data uit die bronne. • Ondersoek inligtingsbronne en evalueer die nut van die bronne vir die taak, met inagneming van stereotipes, subjektiwiteit en gapings in die beskikbare getuienis. • Ontleed geskiedkundige voorstellings as maatskaplike konstruksies. • Ondersoek en verduidelik die dinamiek van veranderende magsverhoudings binne die aspekte van samelewings wat bestudeer word. • Vergelyk en kontrasteer interpretasies en sienings van mense se optrede of gebeure en veranderings om onafhanklike gevolgtrekkings te maak oor die optrede of gebeure. • Identifiseer wanneer 'n interpretasie van statistieke dalk omstrede kan wees en ondersoek die gevolgtrekkings wat uit die data blyk krities.

- 1.3 Die volgende tabel dui aan hoe brongebaseerde vrae geassesseer word:

<ul style="list-style-type: none"> • By die nasien van alle brongebaseerde vrae moet krediet gegee word vir enige ander geldige en toepaslike standpunte, argumente, bewyse of voorbeelde. • By die toekenning van punte moet aandag gegee word in hoe 'n mate daar aan die vereistes van die vraag voldoen is. • By die nasien riglyne word die vereistes van die vraag (vaardighede waaraan aandag gegee moet word) sowel as die vlak van die vraag in kursief gedrukte skrif aangedui.
--

2. UITGEBREIDE SKRYFWERK

2.1 Die uitgebreide skryfwerk fokus op een van die volgende vlakke:

VLAK VAN VRAAG	
<u>Vlak 1</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Bespreek of beskryf volgens 'n gegewe argument wat in die uitgebreideskryfwerk-vraag uiteengesit word. • Beplan en konstrueer 'n argument op grond van getuienis en gebruik die getuienis om 'n slotsom te bereik.
<u>Vlak 2</u>	<ul style="list-style-type: none"> • Voeg inligting saam om 'n oorspronklike argument te bou en gebruik getuienis om die argument te steun. • Staaf en verdedig 'n samehangende en gebalanseerde argument met getuienis. • Skryf duidelik en samehangend wanneer jy die argument saamstel.

2.2 **Nasien van uitgebreide skryfwerk**

<ul style="list-style-type: none"> • NASIENERS MOET DAAROP LET DAT DIE INHOUD VAN DIE ANTWOORD GELEI SAL WORD DEUR DIE HANDBOEKE WAT BY 'N SPESIFIEKE SENTRUM GEBRUIK IS. • KANDIDATE MAG ENIGE ANDER TOEPASLIKE INLEIDING EN/OF SAMEVATTING HÊ AS DIT WAT INGESLUIT IS BY 'N RIGLYN VIR NASIEN VAN 'N SPESIFIEKE OPSTEL. • BY DIE ASSESSERING VAN DIE OOP BRONGEBASEERDE VRAE MOET KANDIDATE KREDIET KRY VIR ENIGE ANDER RELEVANTE ANTWOORD.

Globale assessering van uitgebreide skryfwerk

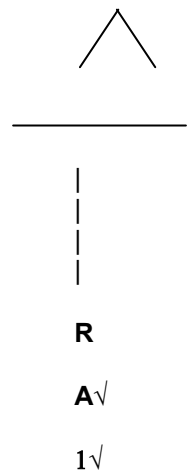
Die uitgebreide skryfwerk sal holisties (globaal) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die opvoeder die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele individueel te bepunt. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Daar sal nie van die leerder verwag word om slegs 'feite' neer te skryf om 'n hoë punt te behaal nie. Dit sal leerders ook ontmoedig om 'modelantwoorde' voor te berei en te reproduseer sonder om die spesifieke vereistes van die vraag in ag te neem. Holistiese nasien van opstelle gee krediet vir leerders se mening, ondersteun deur bewyse. Anders as by inhoudgebaseerde nasien, word leerders met holistiese assessering nie vir ontoereikende taalgebruik gepenaliseer nie, aangesien die klem op die volgende val:

- Die konstruksie/daarstelling van 'n argument
- Die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om sodanige argument te ondersteun
- Die leerder se interpretasie van die vraag

Assesseringsprosedures by uitgebreide skryfwerk

1. Hou die sinopsis in gedagte wanneer die skryfwerk nagesien word.
2. Tydens die eerste deurlees van die skryfwerk moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (aangedui met 'n kolpunt (bullet) in die nasienriglyne), vir elke hoofmoment (aangedui met 'n kolpunt), 'n relevante slotopmerking (aangedui met 'n kolpunt), bv. 'n antwoord waar daar 5 hoofpunte is, sal daar dus 7 regmerkies wees.

3.
 - Inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie
 - Verkeerde stelling
 - Irrelevante stelling
 - Herhaling
 - Analise
 - Interpretasie
 -

4. Die matriks

4.1 Die gebruik van 'n analitiese matriks vir die assessering van uitgebreide skryfwerk (verwys na bl. 7)

By die nasien van uitgebreide skryfwerk met verwysing na bl. 7, moet die gegewe kriteria in die matriks gebruik word. Beide die inhoud en die aanbieding moet in ag geneem word. 'n Punt word toegeken by die snypunt van die inhoud en aanbieding, gebaseer op die sewe vaardigheidsvlakke.

4.1.1 Met die eerste deurlees van die opstel word daar bepaal tot watter mate die hoofmomente gedek is om en die inhoudsvlak (op die matriks) vas te stel.

I	VLAK 4	

4.1.2 Die tweede deurlees van die skryfwerk sal die vlak (op die matriks) van die aanbieding bepaal.

I	VLAK 4	
P	VLAK 5	

4.1.3 Ken 'n algehele punt toe met behulp van die matriks.

C	VLAK 4	18-19
P	VLAK 5	

4.2 Gebruik van holistiese rubriek vir nasien van uitgebreide skryfwerk (verwys na bl. 7)

Die gegewe rubriek wat inhoud en aanbieding in ag neem, moet gebruik word by die nasien van uitgebreide skryfwerk.

C and P	VLAK 5	18 - 20
---------	--------	---------

**GRAAD 12 ANALITIESE MATRIKS VIR UITGEBREIDE SKRYFWERK:
PUNTETOTAAL: 30**

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1
AANBIEDING	Baie goed beplan en gestruktureer. Goeie sintese van inligting. Goed gebalanseerde argument is ontwikkel. Argument deurgaans verdedig.	Goed beplan en gestruktureer. Sintese van inligting. Goed gebalanseerde oorspronklike, onafhanklike argument ontwikkel. Gebruik getuienis om die argument te ondersteun.	Goed beplan en gestruktureer. Ontwikkel duidelike argument. Oorspronklike slotsom bereik op grond van getuienis. Getuienis gebruik om argument te ondersteun. Kom tot onafhanklike slotsom. Gebruik getuienis om gevolgtrekking te ondersteun.	Argument beplan en gestruktureer. Getuienis gebruik om argument te ondersteun. Slotsom op grond van getuienis Skryfwerk gestruktureerd	Argument beplan en gestruktureer. Sommige getuienis gebruik om argument te ondersteun. Slotsom nie duidelik ondersteun deur getuienis nie.	Poging aangewend om antwoord te struktureer. Grootliks beskrywend/poging om argument te ontwikkel.	Min sprake van analise en geskiedkundige verduideliking. Antwoord glad nie gestruktureerd nie.
INHOUD							
VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudseleksie ten volle relevant tot gedagterigting/argument wat gevolg is.	27-30	24-26					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie relevant tot gedagterigting/argument wat gevolg is	24-26	23	21-22				
VLAK 5 Vraag grotendeels beantwoord. Inhoud toereikend en relevant.		21-22	20	18-19			
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Gebreke ten opsigte van inhoud/irrelevante inhoudseleksie.			18-19	17	15-16		
VLAK 3 Inhoudseleksie hou nie altyd verband met die vraag nie. Weglatings.				15-16	14	12-13	
VLAK 2 Inhoud skraal. Vraag ontoereikend beantwoord.					12-13	11	9-10
VLAK 1 Vraag nie beantwoord nie. Inhoud ontoereikend. Heeltemal irrelevant.						9-10	0-8

GRAAD 12 HOLISTIESE MATRIKS OM UITGEBREIDE SKRYFWERK TE ASSESSEER DEUR DIE GEBRUIK VAN EIE KENNIS. TOTALE PUNTE: 30

VLAK	Indien die kandidaat alle of die meeste van die vaardighede op 'n spesifieke vlak gedemonstreer het, sal die punt relevant tot die kategorie aan hom/haar toegeken word.
7 Uitstekend 80–100% 24–30 [Uitstekend]	Fokus deurgaans op onderwerp – demonstreer 'n logiese en samehangende progressie tot slotsom Duidelike begrip van die bronne Gebruik alle bronne of die meeste daarvan en eie kennis Selekteer relevante bronne Haal selektief aan Groepeer bronne (nie noodsaaklik nie, maar behoort nie 'n lys bronne neer te skryf nie) Demonstreer agtergrondkennis oor die bronne Waar van pas, word teenargumente volledig bespreek Verwys korrek na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid, beperkings van bronne Druk hom-/haarself duidelik uit Eindig met duidelike fokus op die onderwerp – neem standpunt in (m.a.w. bereik 'n onafhanklike/oorspronklike slotsom)
6 Verdiensielik 70–79% 21–23 [Baie goed]	Wend goeie poging aan om konsekwent te fokus op onderwerp, maar argument verloor soms fokus Duidelike begrip van die bronne Gebruik alle bronne of die meeste daarvan en eie kennis Selekteer relevante bronne Haal selektief aan Goeie gebruik van relevante bewyse uit bronne Poog om teenargument te oorweeg Poog om te verwys na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid en beperkings van bronne Goeie uitdrukking Eindig met duidelike fokus op die onderwerp – neem standpunt in (m.a.w. bereik 'n onafhanklike/ oorspronklike slotsom)
5 Substantief 60–69% 18–20 [Goed]	Poog om te fokus op die onderwerp, maar argument het tekortkominge Begryp die meeste van die bronne Gebruik die meeste van die bronne en eie kennis Selekteer relevante bronne Uitdrukking goed, maar daar is foute Tekort aan diepte in oorhoofse fokus, en verwys nie na een of meer relevante bronne nie As toepaslik, poog om teenargument te oorweeg. Oppervlakkig of geen poging om 'n relevansie, vooroordeel, akkuraatheid, beperktheid van bronne te verwys nie Poog om standpunt in te neem (fokus op beperkings, ens.) om onafhanklike gevolgtrekking te maak.
4 Gemiddeld 50–59% 15–17 [Bevredigend]	Poog om op onderwerp te fokus, maar argument verloor dikwels fokus Gemiddelde begrip van die meeste van die bronne Gemiddelde gebruik van relevante getuies uit die bronne en eie kennis Gemiddelde poging om teenargument te oorweeg Gemiddelde poging om te verwys na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid en beperkings van bronne Uitdrukking bevredigend Wend poging aan om standpunt in te neem, maar ernstige gebrek aan skakel met res van opstel Skryfwerk mag neig om bronne te lys en fokus daaraan te haak
3 Toereikend 40–49% 12–14 [Redelik]	Geringe poging om te fokus op die onderwerp Min begrip van die bronne Sukkel om relevante inligting en eie kennis uit die bronne te lig Geen aanhalings nie – of oor die algemeen irrelevant Wend geringe poging aan om teenargumente te oorweeg Bronne word gelys Poog nie om te verwys na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid en beperkings van bronne nie Geringe uitdrukking Geringe poging om standpunt in te neem (sukkel om tot 'n onafhanklike slotsom te kom)
2 Elementêr 30–39% 09–11 [Swak]	Kan nie op onderwerp fokus nie Kan nie relevante bronne identifiseer nie en beperkte gebruik van eie kennis Geen aanhalings nie – of meestal irrelevant Poog glad nie om teenargument te oorweeg nie Skryfwerk bloot 'n lys van bronne Poog nie om te verwys na relevansie, vooroordeel, akkuraatheid en beperkings van bronne nie Baie swak uitdrukking Swak poging om standpunt in te neem, indien enige
1 Nie behaal nie 0–29% 0–8 [Baie swak]	Geen poging om op die onderwerp te fokus nie Maak glad nie gebruik van bronne nie Gebruik nie eie kennis nie Heeltemal irrelevant Skryf bron direk oor Antwoord uiters swak

VRAAG 1: WATTER POLITIEKE VERANDERINGE HET IN SUID-AFRIKA PLAAS GEVIND NADAT DIE USSSR TOT 'N VAL GEKOM HET?

- 1.1 1.1.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2 – LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2)]*
- Internasionale wêreld betrekkinge het verander
 - Die USSR het polities verander
 - Die Koue Oorlog tydperk het tot 'n einde gekom
 - Die wêreld se ekonomiese omstandighede was aan die verander
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 1.1.2 *[Verduidelik van 'n historiese begrip uit Bron 1A – V1 – LO2 (AS1)]*
- (a) Glasnost
- Meer ope politieke stelsel-mense kon meer vrylik praat
 - Was instaat om die regering te kritiseer
 - Beide gee aanleiding tot demokratiese en vrye verkiesings
 - Hervorming sodat die kommunistiese stelsel meer doeltreffend en effektief kan funksioneer (enige 1 x 2) (2)
- (b) Koue Oorlog
- 'n Toestand van ideologiese konflik en vyandelikheid tussen die Sowjet Unie en die Verenigde State van Amerika
 - 'n Oorlog wat staat gemaak het op propaganda en die dreigement van kernoorlog eerder as om te veg
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 1.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2 – LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2)]*
- Suid-Afrikaanse leiers/administrateurs kon nie meer die sogenoemde Kommunistiese bedreiging uitbuit nie
 - Begin van die proses van onderhandeling
 - Mandela was verskuif na die Victor Verster tronk
 - Politieke leiers het besluit op verandering
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.1.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1A – V2 – LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2)]*
- Dit dui op die regering se voorneme van Mandela se naderende vrylating
 - Dit dui op die regering se gewilligheid om te praat (1 x 3) (3)

- 1.2 1.2.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2 – LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2)]*
- Dit was 'n geskiedkundige toespraak/radikaal wegbeweeg van die vorige nie-verandering houding
 - Dit sou die politieke omstandighede in Suid-Afrika verander
 - Dit was 'n toespraak wat hoop aan alle Suid-Afrikaners gegee het
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.2.2 *[Analise en interpretasie van informasie uit Bron 1B – V3 – LO1 (AS3)]*
- NP se regering was bैसेer op vrees, wanhoop en angs
 - Die meerderheid van swartes het in vrees, wanhoop en angs gelewe
 - De Klerk se beleide het hoop verskep vir 'n inklusiewe toekoms
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 1.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B – V2 – LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2)]*
- De Klerk se toespraak het 'n weg beweeg van apartheid
 - De Klerkse toespraak het gesimboliseer dat hy bereid was om te onderhandel
 - Sy voorgangers was nie bereid om weg te beweeg van die apartheid beleid nie en was nie bereid om te onderhandel nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.2.4 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 1B – V3 – LO3 (AS4)]*
- Beide berigte het gunstig op De Klerk se toespraak gerapporteer
 - De Klerk se aankondiging was betekenisvol en nuuswaardig
- Enige ander relevante antwoord (2 x 2) (4)
- 1.3 *[Analise en interpretasie van informasie uit Bron 1A & 1B – V2 – LO1 (AS3)]*
- Akkurate beskrywing van wat in Suid-Afrika gebeur het
 - Suid-Afrika se blanke minderheids regering sou beëindig word
 - 'n Nuwe geskiedenis vir Suid-Afrika sou nou geskryf word
 - Internasionale houding ten opsigte van Suid-Afrika het verander
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 1.4 1.4.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2 – LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2)]*
- Hulle het nie verwag dat De Klerk die aankondiging sou maak nie
 - Hulle het nie verwag dat De Klerk so baie toegewings sou maak nie
 - Die onvoorwaardelike vrylating van Mandela was heeltemal 'n verrassing vir hulle
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

1.4.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C – V2 – LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2)]*

- (a) Thabo Mbeki
- Was optimisties
 - Was oop vir onderhandeling
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- (b) Tutu
- Verras (positief)
 - Geskok
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)

1.5 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle Bronne- V3 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

Kandidate kan die volgende punte gebruik om die vraag te beantwoord:

Kandidate kan of Bron 1A, of 1C kies om die bruikbaarheid te verduidelik: In die beantwoording van hierdie vraag moet kandidate toon dat die bron relevant is tot die ondersoek en betroubaar is deur die oorsprong en vlak van vooroordeel te ondersoek

Bron 1B is bruikbaar omdat:

- Beide is koerant berigte-betroubaar
- Beide berigte skets die optimisme van hoe mense oor De Klerk se toespraak gevoel het
- In koerant berig 1 – fokus op die gevoelens en reaksie van mense-hoop
- In koerant berig 1 – was die mense verbaas oor De klerk se haas- in vergeleke met De Klerk se voorgangers
- In koerant berig 2 – skets die reaksie van die wêreld-hulle het hom toegejuig applauded him

Bron 1C is bruikbaar omdat:

- Fokus op die reaksie van De Klerk se toespraak
- Fokus op die hervormings wat hy beoog het om in te stel
- Beklemtoon die reaksie van Mbeki, Tutu en die VN Sekretaris-Generaal
- Berig hoe Suid-Afrika voordeel getrek het uit die belegging van R9 billion in die Aandelebeurs

Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op elementêre wyse d.w.s. toon min of geen begrip om te verduidelik watter EEN van die bronne vir 'n geskiedkundige die mees bruikbaarste sal wees wat die uitwerking van De Klerk se toespraak op Suid-Afrika navors • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor 'n onderwerp te skryf of kan nie oor die onderwerp skryf nie 	PUNTE: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon om te verduidelik watter EEN van die bronne vir 'n geskiedkundige die mees bruikbaarste sal wees wat die uitwerking van De Klerk se toespraak op Suid-Afrika navors • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier 	PUNTE: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreeer 'n deeglike begrip om te verduidelik watter EEN van die bronne vir 'n geskiedkundige die mees bruikbaarste sal wees wat die uitwerking van De Klerk se toespraak op Suid-Afrika navors • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp 	PUNTE: 6–8

(8)

1.6 UITGEBREIDE SKRYFSTUK

- 1.6.1 *[Beplan en konstrueer 'n argument gebaseer op bewyse deur die gebruik van analitiese en interpretasievaardighede - V1 – LU1 (AS 3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet verduidelik hoe die val van die Sowjet Unie die weg gebaan het vir politieke veranderinge in Suid-Afrika na 1989.

HOOF ASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet verduidelik hoe die val van kommunisme die politieke toekoms van Suid-Afrika beïnvloed het en hoe dit die weg gebaan het vir onderhandelinge.

UITBREIDING

- Gorbachev se hervorming: Glasnost en Perestroika en die rol wat did gespeel het om kommunisme te beëindig
- Die demokratisering van die Sowjet Blok en die val van die Berlynse Muur
- Die uitwerking van die politieke transformasie in die Sowjet Blok lande op die apartheid regering en die ANC
- De Klerk gebruik die val van kommunisme as 'n geleentheid om hervorming te begin
- De Klerk was forseer om met voorheen verbode politieke organisasies te onderhandel
- De Klerk begin met 'n proses van hervorming
- Ontbanning van politieke partye ens.
- Sy bereidwilligheid om te onderhandel was in terme van die ANC lang bestaande beginsels verwelkom
- Die ANC moes die wapenstryd ophef om die proses van onderhandeling te begin
- Dit het die weg gebaan vir onderhandeling met die ANC wat aanleiding gee tot die vrylating van politieke gevangenis en die ontbanning van politieke partye
- USSR se ekonomiese stilstand beïnvloed politieke verandering in Suid-Afrika tussen die NP en die ANC
- Die VSA se afstanddoening van ondesteuning vir die NP-het Suid-Afrika se politieke toekoms beïnvloed

Enige ander relevante antwoord

- Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante sloot saamvat

Gebruik die matriks op bladsy 7 van hierdie dokument om hierdie skryfwerk te assesseer

(30)

- 1.6.2 *[Sintetiseer inligting om 'n oorspronklike argument te konstrueer deur gebruik te maak van inligting uit die bronne en jou eie kennis om jou antwoord te ondersteun - V2 – LU1 (AS 3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of die stelling akkuraat is of nie. In die assessering van die akkuraatheid, moet kandidate wys hoe die beëindiging van die Koue Oorlog 'n belangrike invloed op Suid-Afrika se politieke toekoms gehad het. Indien hulle aandui dat die stelling nie akkuraat is nie dan moet hulle, hul antwoord ondersteun met relevante bewyse.

HOOF ASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet hul gedagte rigting aandui en dit ondersteun met relevante bewyse.

UITBREIDING

AKKURAAT omdat:

- Die einde van die Koue Oorlog dra by tot die opkoms van demokratiese bewegings insluitend Suid-Afrika
- Suid-Afrika was nie meer belangrik in die Koue Oorlog politiek nie
- Die beleid van Glasnost/Perestroika baan die weg vir die ANC en NP om te hervorm (Verdwyning van die Marxist-Leninist state en die val van die Berlynse Muur het beide die ANC en Nasionale Party geaffekteer; Gorbachev was ten gunste van 'n onderhandelde ooreenkoms)
- De Klerk was bewus van die implikasies van die politieke veranderinge in Oos Europa (Hy het besef dat kommunisme nie meer wêreld gebeure gaan beïnvloed nie. Dit het De Klerk oopgemaak vir onderhandeling. De Klerk se regering beskou die verlore onsteuning van die ANC as geleentheid om die veranderingsproses te beheer)
- Verbeterde verhoudings tussen die VSA en die USSR het beteken dat die NP nie meer die Koue Oorlog kon gebruik vir ondersteuning; Suid-Afrika se status as 'n anti-kommunistiese kampioen het vervaag)
- Die ANC kon nie meer op die USSR staatmaak vir geldelike ondersteuning nie/Dit het moeilik vir die ANC geword om te funksioneer as 'n verbode organisasie
- Daar was druk van die grootmoonthede op beide die ANC en die NP om te werk na na 'n vreedsame oplossing in Suid-Afrika (Die ANC het aangedui dat dit ten gunste was van 'n onderhandelende skikking. Die wapenstryd sal slegs gebruik word as die laaste uitweg en het begin om na erkenning te soek van die westerse moonthede)

- De Klerk se parlementêre toespraak op 2 February 1990 was 'n keerpunt
- Hervormings was ingestel
- Die ANC en die NP moes 'n vreedsame oplossing vind
- Die apartheid regering het die geleentheid gebruik om met die ANC te onderhandel omdat daar nie meer 'n bedreiging van die Sowjet Unie was nie
- Beide die NP en die ANC het kennis geneem van die interne faktore (ekonomiese stilstand, finansiële krisis, Noodtoestand ens.) om die land se toekoms te red
- Enige ander relevante antwoord
- Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante slot saamvat

**Indien kandidate nie akkuraat aandui moet hulle, hul argument met relevante bewyse ondersteun
Gebruik die matriks op bladsy 8 van hierdie dokument om hierdie skryfwerk te
assesseer.**

VRAAG 2: HOE HET DIE VAL VAN DIE USSR IN 1989 ANGOLA SE HERVOORSTELLING BEÏNVLOED?

- 2.1 2.1.1 *[Verduideliking van 'n konsep uit Bron 2A – V1 – LU2 (AS1)]*
- (a) Burgeroorlog
- Oorlog tussen strydende faksies binne die grense van 'n staat
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- (b) Marxist - Leninism
- Ideologie gebaseer opKarl Marx en Lenin se opvattinge van kollektiewe sosialistiese en kommunistiese praktyke van 'n staat
 - Die produksie middele word deur die staat (mense) beheer
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 2.1.2 *[Analiseer informasie uit Bron 2A – V2- LO1 (AS4)]*
- Dit gee aanleiding tot 'n tydelike vrede wat die hou van 1992 verkiesing tot volg het
- Enige ander relevante antwoord (1 x 2) (2)
- 2.1.3 *[Analiseer informasie uit Bron 2A – V2- LO1 (AS4)]*
- Hy het besef dat hy nie die verkiesing kan wen nie
 - Nie voorberei vir 'n MPLA regering nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

- 2.1.4 *[Interpretasie en analise van informasie uit Bron 2A – V3 – LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2 and 3)]*
- VSA kon nie die MPLA regering wat Marxisties was ondersteun nie
 - Die VSA het meer belanggestel in die minerale as die burgeroorlog –daarom nie meer vir UNITA ondersteun nie omdat dit besef het dat UNITA nie kan wen nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 2.2 2.2.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 2B – V1- LO1 (AS3)]*
- Olie
 - Diamante
 - Goud
 - Kopper
 - Yster
- 2.2.2 *[Interpretasie en analise van bewyse uit Bron 2B – V2 – LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2 and 3)]*
Kandidate moet JA of NEE aandui en hul antwoord ondersteun met relevante bewyse
- JA**
- Dit het 'n verskeidenheid van mineraal bronne (olie, diamante, goud, koper, yster ens)
 - Opbrengs van minerale sou die hoof bron van inkomste vir ontwikkelings programme wees
 - Angola sou skuld vry wees
 - Enige ander relevante antwoord
- NEE**
- In baie gevalle was die minerale die oorsaak van konflik
 - Angolese regerings leiers het mineraal bronne vir persoonlike aanwins of hul politieke partye gebruik
 - Die belangstelling van buitelandese lande in Angola was altyd gemotiveer deur die beskikbaarheid van minerale
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 3) (3)
- 2.2.3 *[Interpretasie en analise van bewyse uit Bron 2B – V2 –LO1 (AS3 and 4); LO3 (AS2)]*
- In 'n korrupte manier-daar moes altyd 'n fooi (omkoop geld) betaal word voordat 'n prosess om handelspermit te verkry aan die gang gesit is
 - Santana was nie gelukkig oor hoe besigheids transaksies onderleiding van die na koloniale Angolese regering onderneem was nie.
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

2.2.4 *[Evalueer die betroubaarheid van Bron 2B – V3 – LO1 (AS3 and 4);*

Kandidate moet aandui BETROUBAAR OF NIE BETROUBAAR EN hul antwoord ondersteun met relevante bewyse

BETROUBAAR

- Skrywer is Angolees
- Skrywer gee eerster handse weergawe van ondervindinge in Angola
- Die bewyse of weergawe het plaasgevind in 1991 toe die Koue Oorlog net tot 'n einde gekom het (1989)-Angola het probeer om haar te hervoorstel

Enige ander relevante antwoord

NIE BETROUBAAR

- Skrywer was 'n Portugees van Angolese afkoms en gee 'n koloniale perspektief
- Die weergawe is eensydig van wat in Angola gebeur
- Dit is bevooroordeel

Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.3 2.3.1 *[Interpretasie van 'n spotprent (Bron 2C) – V2 –LO1 (AS3 and 4); LO3 (AS2)]*

- Wys dat Angola baie goed was in burgeroorlog
- Wys dat Angolese nie tyd gehad vir sport nie

Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.3.2 *[Interpretasie en analise van bewyse uit Bron 2B – V2 –LO1 (AS3 and 4); LO3 (AS2)]*

Kandidate moet aandui of hulle SAAM STEM of NIE SAAM STEM en hul antwoord ondersteun met relevante bewyse.

STEM SAAM

- Angola was betrokke met 'n burgeroorlog vandat dit onafhanklikheid in 1975 geword het tot 2002
- Die burgeroorlog het 'n atmosfeer geskep wat Angolese weerhou het om aan veskillende sport aktiwiteite deel te neem
- Het meer tyd spandeer op interne konflikte as om in die mense te belê

Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM

- Daar was tydperke toe daar vrede in Angola was
- Die spotprenttekenaar was bevooroordeel teen Angola

Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.4 [Vergelyking en analise van Bronne 2A en 2C – V3 –LO1 (AS4)]

Kandidate moet na beide Bronne in hul antwoord verwys:

- Beide Bronne wys hoe hewig die burgeroorlog in Angola was
- Beide (Bron 2C) en (Bron 2A) wys dat Angola baie goed was om betrokke te raak by 'n burgeroorlog en verwys na die ondersteuning vir faksies deur vreemde lande

Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

2.5 [Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle Bronne- V3 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]

Kandidate kan die volgende punte gebruik om die vraag te beantwoord:

- Aanhoudende burgeroorlog strem ekonomiese ontwikkeling in Angola
- Oorlogsjare gee aanleiding tot ekonomiese en infrastruktuur verwoesting en dit het 'n negatiewe uitwerking op die sosiale en ekonomiese status van gewone Angolese
- Vreemde lande het Angolese faksies ondersteun, nie vir ekonomiese ontwikkeling nie maar vir hul eie ekonomiese gewin (VSA wou olie beveilig)
- Inkomste uit Angola se minerale het nooit die Nasionale skatkis bereik nie
- Dos Santos het familie en vriende begunstig deur aan hulle handels -en besigheids geleenthede te gee
- Savimbi het homself verryk asook UNITA deur onwettige diamante handelsaktiwiteite
- Angola was in skuld ongeag die ryk beskikbaarheid van mineraal bronne
- Korupsie was 'n siekte
- Kontras tussen die ryk elite en die massa armoede was voor die hand liggend ongeag die beskikbaarheid van ryk mineraal bronne

Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op elementêre wyse d.w.s. toon min of geen begrip om die verskillende ekonomiese uitdagings waarteen Angola na die einde van die Koue Oorlog te staan gekom het te beskryf. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor 'n onderwerp te skryf of kan nie oor die onderwerp skryf nie 	PUNTE: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip om die verskillende ekonomiese uitdagings waarteen Angola na die einde van die Koue Oorlog te staan gekom het te beskryf • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier 	PUNTE: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip om die verskillende ekonomiese uitdagings waarteen Angola na die einde van die Koue Oorlog te staan gekom het te beskryf • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp 	PUNTE: 6–8

(8)

2.6 UITGEBREIDE SKRYFSTUK

- 2.6.1 *[Beplan en konstrueer 'n argument gebaseer op bewyse deur die gebruik van analitiese en interpretasievaardighede - V1 – LU1 (AS 3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet bepreek to watter mate Angola suksesvol was om homself na die val van die USSR in 1989 te hervoorstel.

HOOF ASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet 'n gedagterigting aan neem wat wys tot watter mate Angola suksesvol was of nie, om homself na die val van die USSR in 1989 te hervoorstel.

UITBREIDING**NIE SUKSESVOL (TOT 'N GROOT MATE)**

- Koue Oorlog het tot 'n einde gekom maar die burgeroorlog duur voort in Angola
- Die oorsprong van die burgeroorlog was stam en gebieds verskille- nie buitelandse inmenging
- Die 1992 verkiesing misluk om 'n permanente vrede daar te stel (Savimbi het die verkiesings uitslag verwerp en die burgeroorlog het voortgesleep)
- Ondersteuning van buitelandese moonthede (VSA, Sowjett Unie, Kuba, Zaïre, Suid-Afrika en Zambië het die burgeroor aangeblaas
- Inkomste uit Angola se minerale het nooit die Nasionale skatkis bereik nie
- Korruptsie was 'n siekte

Enige ander relevante antwoord

SUKSESVOL TOT 'N SEKERE MATE

- Ontrekking van vreemde soldate uit Angola na die einde van die Koue Oorlog
- Angola was nou vry van buitelandse invoede en kon nou homself hervoorstel en kon nou haar eie toekoms beplan sonder buitelandese invloed
- 1992 was verkiesings gehou
- Ondertekening van die Vredes Verdrae (Alvor, Bicese, Lusaka, Gbadolite en Luena) was pogings hervoorstelling aan te help en dit het in 'n mate gehelp om tydelike vrede te bewerkstellig
- Dood van Savimbi in February 2002 – het nuwe moontlikhede geskep vir vrede in Angola; 'n skietstaking begin in Maart 2002
- Luena Memorandum van Begrip (2002) bewerkstellig vrede – 13 jaar na die val van kommunisme in 1989
- Angola was toe instaat om homself te heropbou na 30 jaar van burgeroorlog

Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante slot saamvat

(30)

Gebruik die matriks op bladsy 7 van hierdie dokument om hierdie skryfwerk te assesser

- 2.6.2 *[Sintetiseer inligting om 'n oorspronklike argument te konstrueer deur gebruik te maak van inligting uit die bronne en jou eie kennis om jou antwoord te ondersteun - V2 – LU1 (AS 3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet aandui of hulle saam stem of nie saam stem met die stelling dat minerale 'n bron van gulsigsheid onder die leiers was en hul gedagterigting ondersteun met relevante bewyse

HOOF ASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui of hulle saam stem of nie saam stem met die stelling *'Olie, diamante en hul opbrengs was 'n groot bron van gulsigheid onder die leiers'* en aandui hoe hulle hul gedagterigting gaan ondersteun.

UITBREIDING

STEM SAAM

- Angola was ryk aan mineraal bronne (olie, diamante, goud, copper, yster ens.)
- Dos Santos het die olie velde beheer
- Olie rykdom was vir private doeleindes aangewend (Dos Santos begunstig sy familie en vriende deur aan hulle handel en besigheids geleenthede te gee)
- Tussen 1997 en 2002 was die olie sektor opbrengs 17,8 biljoen dollar – Geld was nie effektief aangewend vir die ontwikkeling van gewone Angolese nie
- Dos Santos het buitengewone stappe geneem om te verseker dat regering olie rekekeninge beskerm was teen ondersoek (IMF het in 2002 verslag gedoen dat 22% van staats besteding onverantwoord was)
- In July 2000 was (Angola Gate) aangekondig – 'n gewese olie maatskappy bestuurder, het getuie aan die Franse regering afgelê dat Dos Santos een van die begunstigdes was van 'n miljoen dollar omkoopgeld wat gehou was om Afrika leiers om te koop inruil vir invloed en olie transaksies.
- UNITA het beheer geneem van die diamante velde in die provinsie van Moxico
- Teen 1997 het Savimbi se inkomste uit diamante 'n beraamde 2 biljoen dollar per jaar bereik
- Savimbi het homself verryk asook UNITA deur onwettige diamante handelsaktiwiteite

Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante slot saamvat

STEM NIE SAAM

- Leiers was inherent verbind to stam en gebieds verskille
- Burgeroorlog was gemotiveer deur politieke redes
- Savimbi was gulsig – burgeroorlog kom tot einde onmiddellik na sy dood

Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante slot saamvat

Gebruik die matriks op bladsy 8 van hierdie dokument om hierdie skryfwerk te assesseser

(30)
[75]

VRAAG 3: WATTER STRUIKELBLOKKE HET SUID-AFRIKA GEDURENDE DIE PROSES VAN ONDERHANDELING TUSSEN 1990 TOT 1994 IN ERVAAR?

- 3.1 3.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3A – V1 – LO1 (AS3)]*
- ANC
 - Nasionale Party
- (2 x 1) (2)
- 3.1.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3A – V2- LO1 (AS3)]*
- Moord van agt betogers deur die polisie in Sebokeng
 - Hierdie moorde het Mandela kwaad gemaak
 - Die manie waarop die betogers vermoord was, was onder verdenking
 - Mandela het tot die slotsom gekom dat polisiemanne nog steeds rasisties was en het swart Suid-Afrikaners sleg behandel
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.1.3 *[Evaluasie en Interpretasie van bewyse uit Bron 3A– V3 – LO1 (AS4)]*
- Sy weergawe kom van mense wat op die misdaad toneel was
 - Die polisie het was daarvoor bekend dat hulle nie die waarheid praat nie
 - Die polisie wou nie by die misdaad betrek word nie
 - Nelson Mandela is 'n ikoniese figuur- sy siening kan as betroubaar aanvaar word
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.2 3.2.1 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron, Bron 3B – V2 – LO1 (AS3 and 4)]*
- Konserwatiewe Suid-Afrikaners was gekant teen onderhandeling
 - Blanke Suid-Afrikaners wou 'nee' stem in di referendum
 - Hulle het nie gehou van die manier waarop De Klerk met die ANC onderhandel nie
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

- 3.2.2 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 3B– V3– LO1 (AS3)]*
- Die meerderheid blanke Suid-Afrikaners het De Klerk se onderhandeling met die ANC ondersteun
 - Die meerderheid blanke Suid-Afrikaners was ten gunste van demokrasie
 - Die meerderheid blanke Suid-Afrikaners was ten gunste van 'n 'Nuwe Suid-Afrika' vry van diskriminasie
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 3) (3)
- 3.3 3.3.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 3C – V1 – LO1 (AS3)]*
- Lucas Mangope
 - Oupa Gqozo
 - Mangosuthu Buthelezi
- (enige 2 x 1) (2)
- 3.3.2 *[Interpretasie en analise van Bron 3C – V3 – LO1 (AS3 and 4)]*
- Die ooreenkoms het die weg gebaan vir grondwetlike onderhandelinge om voort te gaan
 - Die ooreenkoms het die weg gebaan dat Suid-Afrika 'n demokrasie word
 - Die ooreenkoms het die weg gebaan dat die Bantoe Tuislande deel word van 'n nuwe demokratiese Suid-Afrika
 - Die ooreenkoms het beteken dat Tuisland leiers hul tuislande verloor, hul status en prestige sal vervaag
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.3.3 *[Interpretasie en analise van Bron 3C – V3 – LO1 (AS3 and 4)]*
Kandidates kan of Treurnicht se seining ONDERSTEUN of NIE ONDERSTEUN en hul antwoord ondersteun met relevante bewyse
- ONDERSTEUN**
- Baie van die ANC lede was kommuniste
 - Oor die algemeen was kommuniste voorstanders van dikdatorskappe
 - Een persoon een stem sal aanleiding gee tot die afskaffing van Afrikaner bevoordeling
- Enige ander relevante antwoord
- NIE ONDERSTEUN**
- Die doel van onderhandeling was om 'n demokratiese Suid-Afrika te skep
 - Die feit dat alle belangrike politieke partye na KODESA genooi was, is bewyse dat Suid-Afrika na 'n demokrasie beweeg
 - Die ANC het 'n ryk geskiedenis dat dit 'n demokrariiese organisasie was
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

- 3.3.4 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 3C – V2- LO1 (AS3)]*
- Hulle was nie voorstanders van demokrasie nie
 - Hulle wou vasklou aan hulle tipe leierskap in hulle Tuislande
 - Beteken die verloor van mag en beheer
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 3.4 3.4.1 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 3D – V2 – LO1 (AS3 and 4)]*
- Verkiesings het plaasgevind
 - Die ANC het die verkiesing gewen
 - Mandela was ingesweer as die eerste swart president
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.4.2 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 3D – V2 – LO1 (AS3 and 4)]*
- 'n Nuwe regering sal ingestem word (breek van die kettings)
 - Lang lyne van mense wat stem in die Suid-Afrikaanse verkiesing
 - Die meerderheid van Suid-Afrikaners het gaan stem
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 3.5 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle Bronne- V3 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

Kandidate kan die volgende punte gebruik om die vraag te beantwoord:

- Blanke lede van die veiligheidsmagte was skuldig aan rasisme en buitensporige geweld teen swart Suid-Afrikaners
 - Konserwatiewe blanke Suid-Afrikaners was ten gunste van 'n 'nee' stem in die referendum van 1992
 - Hulle was gekant teen die onderhandelingsproses wat tot demokrasie sou lei
 - Konserwatiewe groepe (Regses) was ook verantwoordelik vir geweld (1990 het hulle die 52 dae van geweld gepleeg)
 - In 1991 het hulle De Klerk weerhou om by 'n vergadering in Venterdorps te praat
 - In April 1993, het Regses Chris Hanu vermoor
 - In Junie 1993 het hulle onderhandelinge by die Wêreld handelsentrum ontweig
 - Konserwatiewe swart leiers was ook gekant teen onderhandelinge vir 'n nuwe demokratiese Suid-Afrika
 - Hulle het gevrees dat hulle hul leierskap posisies in die Tuislande sal verloor
 - Hulle was gekant teen KODESA en het COSAG gestig
- Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op elementêre wyse d.w.s. toon min of geen begrip van hoe konserwatiewe Suid-Afrikaners probeer het om die proses van onderhandelinge gedurende die 1990's ontwig. • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor 'n onderwerp te skryf of kan nie oor die onderwerp skryf nie 	PUNTE: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip van hoe konserwatiewe Suid-Afrikaners probeer het om die proses van onderhandelinge gedurende die 1990's ontwig • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier 	PUNTE: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip van hoe konserwatiewe Suid-Afrikaners probeer het om die proses van onderhandelinge gedurende die 1990's ontwig. • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp 	PUNTE: 6–8

(8)

3.6 UITGEBREIDE SKRYFSTUK

- 3.6.1 *[Beplan en konstrueer 'n argument gebaseer op bewyse deur die gebruik van analitiese en interpretasievaardighede - V1 – LU1 (AS 3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet die verskillende struikelblokke wat Suid-Afrika oppad na demokrasie tussen 1990 en 1994 ervaar het verduidelik.

HOOF ASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet verwys na die verskillende struikelblokke wat Suid-Afrika oppad na demokrasie tussen 1990 en 1994 konfronteer het bespreek.

UITBREIDING

Kandidate moet hul antwoord ondersteun deur na voorbeelde te verwys soos hieronder aangedui.

GEWELD

- Gewapende IFP ondersteuners val inwoners van Sebokeng aan (22 Julie 1990) na 'n Inkatha saamtrek (Meer as 30 mense, meestal ANC ondersteuners is gedood)
- Dorpsgemeenskappe stig 'self beskermings eenhede' en die geweld neem toe (Teen 1992 was daar sowat vyf en tagtig 'self beskermings eenhede' gestig –baie was buit beheer)

- 'Sewe dae Oorlog' in Pietermaritzburg (Maart 1991)
- In Augustus 1990, is 500 dood binne elf dae
- In November 1990 het Inkatha die Zonkizizwe (Germiston) plakkerskamp aangeval nkathagate skandaal (Julie 1991)
- Goldstone Verslag het aangedui dat die ANC en Inkatha ondersteuners die hooforsaak van geweld was
- Boipatong slagting (17 Junie 1992)/Bhisho slagting (7 September 1992: 28 betogers gedood)
- Chris Hani vermoor (10 April 1993)
- AWB en Regses val die Wêreld handelsentrum aan (25 Junie 1993)
- St James Church bom aanval (Julie 1993) -11 gedood in die aanval deur Apla)
- Shell House slagting (28 Maaart 1994) - 8 Zoeloesprekendes gedood

ONDERHANDELINGS PROSES

- 20 Desember 1991 KODESA begin – 23 politieke party genooi, die PAC, AZAPO en die Konserwatiewe Party het die samekoms geboikot
- KODESA (2 Mei 1992) stort in duie omdat die ANC en die NP nie kon saamstem oor verskil het oor meerderheidsregering

POLITIKIEKE ONVERDRAAGSAAMHEID

- Rollende Massa aksie, werkstakings en optogte na die ineenstorting van KODESA !! en die Boipatong slagting; 'Derde Mag' betrokkenheid; Goldstone Kommissie bevestig die betrokkenheid van die polisie
- Stryd om Ventersdorp (Augustus 1991)
- IFP en COSAG ten gunste van federalisme/AWB en KP wou volkstaat hê
- Lucas Mangope van Bophuthatswana doen 'n beroep op die AWB om die opstand te onderdruk

Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante slot saamvat

Gebruik die matriks op bladsy 7 van hierdie dokument om hierdie skryfwerk te assesser

(30)

3.6.2 *[Sintetiseer inligting om 'n oorspronklike argument te konstrueer deur gebruik te maak van inligting uit die bronne en jou eie kennis om jou antwoord te ondersteun - V2 – LU1 (AS 3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet krities bespreek hoe die Rekord van Begrip as 'n deurbraak vir die vrymaking van Suid-Afrika beskou kan word.

3.6.2 HOOFASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet hul gedagtegang aandui en hoe hulle hul antwoord met relevante bewyse gaan ondersteun.

UITBREIDING

- Rekord van Begrip tussen die ANC en die NP (September 1992)
 - Rekord van Begrip lê die grondslag vir die Veel Party Onderhandelings Forum
 - Rekord van Begrip was 'n deurbraak vir die grondwetlike onderhandelings dooipunt (Het KODESA vervang, KODESA beskou as 'n mislukking)
 - Veel Party onderhandelinge word in 1993 hervat
 - 26 Politieke partye het bygewoon (Insluitend die Konserwatiewe Party, Afrikaner Volks Unie en PAC)
 - Tradisionel leiers insluitend die Zoeloe koning (Zwelithini) het dit bygewoon
 - AZAPO en 'n paar verregse Afrikaner groepe het geweier om dit by te woon
 - Die 'sunset klousule' was aanvaar gedurende onderhandelinge (Dit maak voorsiening vir magdeling)
 - 'n Regering van Nasionale Eenheid (RNE) sal regeer vir die eerste vyf jaar
 - Partye wat meer as 5% van die stemme verwerf sal deel wees van die RNE
 - The cabinet would be proportionately represented
 - Na vyf jaar sal die regering 'n eenvoudige meerderheids regering wees
 - Op 3 Junie 1993, het die ondelhandelaars by die VPOF 'n datum gestel (27 April 1994) vir die eerste demokratiese verkiesing
 - 'n Oorgangs Uitvoerende Raad wat al die partye verteenwoordig sal die verkiesing behartig
 - 'n Verkose grondwetlike raad sal die finale grondwet skryf
 - Op 22 November 1993 was 'n tydelike (tussentydse) grondwet aanvaar
 - Beide die ANC (aanvaar private eiendom en 'n vry mark stelsel) en die NNP (het die aandrang van minderheidsregte)
- Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante slot saamvat (30)

Gebruik die matriks op bladsy 8 van hierdie dokument om hierdie skryfwerk te assesser [75]

VRAAG 4: HOE SUSESVOL WAS DIE WAARHEIDS EN-VERSOENINGS-KOMMISSIE (WVK) OM SUID-AFRIKA VAN SY VERDEELDE VERLEDE TE GENEES?

- 4.1 4.1.1 *[Onttrekking van bewyse uit Bron 4A – V1- LO1 (AS3)]*
- 'n Historiese brug tussen die verlede en die toekoms gekenmerk deur onenigheid, konflik, onvertelde lyding en ongeregtigheid
 - 'n Toekoms gegrond op erkenning van mense regte, demokrasie en vreedsame naasbestaan en ontwikkelings geleenthede vir alle Suid-Afrikaners, ongeag van kleur, ras, stand (klas) of geloof
 - 'n Strewe na nasionale eenheid, welstand van alle Suid-Afrikaans burgers en vrede dring aan op versoening tussen die mense van Suid-Afrika en die herkonstruktuering van die gemeenskap (enige 1 x 2) (2)
- 4.1.2 *[Verduideliking van 'n historiese konsep uit Bron 4A – V1 – LO 2 (AS 1)]*
- Om vriendskaplike verhoudinge tussen gewese vyande te herstel
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- 4.1.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 4A – V2 –LO1 (AS3 and 4); LO2 (AS2); LO3 (AS2)]*
- Voorheen was die mense regte van Suid-Afrikaners geskend
 - Suid-Afrika se demokrasie is geskoei om mense regte wat afwesig was onder die apartheid regering
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 4.2 4.2.1 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 4B – V2- LO1 (AS3)]*
- De Kock was genader deur Generaal van Rensburg om Motherwell polisie manne dood te maak (stil te maak)
 - De Kock was gehelp deur die tegniese afdeling van die Pretoria polisie
 - Hy was genader om 'n bom te maak
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 4.2.2 *[Interpretasie en analise van bewyse uit Bron 4B – V2 – LO1 (AS3); LO3 (AS2)]*
- Kandidate moet JA of NEE aandui en hul antwoord met relevante bewyse ondersteun**
- JA**
- Hy het gevra om met die weduwees van die slagoffers te ontmoet
 - Hy wou om vergifnis vra
 - Hy het hul pyn erken
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)
- Indien kandidate NEE aandui moet hulle hul, antwoord met relevante bewyse ondersteun**

- 4.2.3 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 4B – V2 –LO1 (AS3 and 4); LO3 (AS2)]*
- Emosioneel
 - Vergifnis
 - Hartseer
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 4.2.4 *Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 4B – V3– LO1 (AS3 and 4)]*
- Dit wys dat Eugene De Kock, Craig Williamson en Johan Coetzee voor die Amnestie Kommissie van die WVK
 - Die Amnestie Kommissie het in die Unie Geboue in Pretoria vergader
 - Dit wys dat Williamson nie gretig was om getuienis te lewer nie
 - Dit wys dat Johan Coetzee verkies het om te getuig
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)
- 4.2.5 *[Interpretasie en analise van 'n visuele bron uit Bron 4B – V3 – LO1 (AS3 and 4)]*
- Hoofkwatere van die regering wat skuldig was aan mense regte skendings
 - Dit verteenwoordig die leierskap van die regering wie die bevel gegee het
 - Hulle was almal gewese regerings amptenare
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 3) (3)
- 4.2.6 *[Vergelyking van bewyse uit Bron 4B – V3 – LO3 (AS4)]*
- Beide Bronne betrek De Kock by mense regte skendings
 - Beide Bronne wys dat De Kock verskyn het voor die Amnestie Kommissie van die WVK
 - Beide Bronne wys dat De Kock getuienis gelewer by die WVK
- (enige 2 x 2) (4)
- 4.3 4.3.1 *[Evaluering van bewyse uit Bron 4C – V3 – LO1 (AS3); LO3 (AS2,3)]*

Kandiate moet aandui of SAAM STEM of NIE SAAM STEM en hul antwoord met relevante bewyse ondersteun

STEM SAAM

- Beskuldigdes het voor die Amnestie Kommissie verskyn en onthullings gemaak
- Familielede van slagoffers het uitgevind wat met hul geliefdes gebeur het
- Versoening het tussen sommige slagoffers en beskuldigdes plaasgevind
- Beskuldigdes wie die volle waarheid onthul het het amnestie ontvang

- Getuienis by die WVK het onthul dat beide beskuldigdes slagoffers was bereid om te vergewe (genees) en te versoen
- Die houding van sommige beskuldigdes was een van berou vergifnis
- Die gees van rekonsillasie wat bestaan het by die meeste WVK verhore teenwoordig was demonstreer 'n begrip van nasiebou

Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM

- Meeste beskuldigdes van mesne regte skendings het nie voor die WVK verskyn nie
- Hooggeplaaste regerings amptenare soos PW Botha het geweier om getuini by die WVK te lewer
- Mense regte skendings gepleeg deur lede van die bevrydings organisasies soos die ANC op sy eie lede het geweier om voor die WVK te verskyn

Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

4.3.2 *[Interpretasie van bewyse uit Bron 4C – V2 –LO1 (AS3 and 4); LO3 (AS2)]*

- Hooggeplaaste regerings amptenare soos PW Botha het geweier om voor die WVK te verskyn
- Die Amnestie Kommissie het nie die mag gehad om mense te dagvaar nie
- Die WVK het net met daardie sake gehandel wat aan hulle rapporteer was
- Die NP regering amptenare het belangrike dokumente verwoes wat deur die WVK as bewyse kon gebruik het

Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2) (4)

4.4 *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle Bronne- V3 – LU1 (AS3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

Kandidate kan die volgende punte gebruik om die vraag te beantwoord:

- Sommige anti-apartheid aktiviste wou oorlogs misdad regs verhore hê
- Hulle was nie tevrede met met die werk van die WVK nie
- Hulle was ontstel dat beskuldigdes van gru mense regte skendings straf vry gespring het
- Hulle wou hê dat beskuldigdes wetlik verhoor moes word
- Hulle wou hê dat beskuldigdes straf opgelê word vir hul misdade
- Mxenge, Biko en die Hani families was gekant teen amnestie sonder regverdigheid
- Hooggeplaaste regerings amptenare soos PW Botha het geweier om voor die WVK te verskyn
- En het dit as 'n sirkus beskou
- Sommige was ongelukkig met die som geld was as reparasies (R30 000) betaal was

Enige ander relevante antwoord

Gebruik die volgende rubriek om 'n punt toe te ken:

VLAK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik bewyse op elementêre wyse d.w.s. toon min of geen begrip oor waarom sommige anti-apartheids aktiviste die WVK as omstrede beskou het • Gebruik bewyse gedeeltelik om oor 'n onderwerp te skryf of kan nie oor die onderwerp skryf nie 	PUNTE: 0–2
VLAK 2	<ul style="list-style-type: none"> • Bewyse is meestal relevant en hou in 'n groot mate verband met die onderwerp, bv. toon begrip oor waarom sommige anti-apartheids aktiviste die WVK as omstrede beskou het • Gebruik bewyse op 'n baie eenvoudige manier 	PUNTE: 3–5
VLAK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Gebruik relevante bewyse bv. demonstreer 'n deeglike begrip oor waarom sommige anti-apartheids aktiviste die WVK as omstrede beskou het • Gebruik bewyse baie effektief in 'n georganiseerde paragraaf en toon begrip van die onderwerp 	PUNTE: 6–8

(8)

4.5 UITGEBREIDE SKRYFSTUK

- 4.5.1 *[Beplan en konstrueer 'n argument gebaseer op bewyse deur die gebruik van analitiese en interpretasievaardighede - V1 – LU1 (AS 3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet bepreek tot watter mate die WVK suksesvol was om genesing tussen die beskuldigdes en slagoffers te bewerkstellig

HOOF ASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui tot watter mate die WVK suksesvol was om Suid-Afrika se verdeelde verlede te geneesgenesing

UITBREIDING

SUKSESVOL TOT 'N SEKERE MATE

- Doel van die WVK: ondersoek die oorsake en mate van mense regte skendings onder die apartheid regering; om kompensasië vir slagoffers aan te beveel en amnestie te gee aan beskuldigdes van mense regte skendings onder voorgeskryflike omstandighede

- Die WVK het gehoop deur die waarheid te praat, om nasionale versoening te bevorder deur middel van drie kommittees. Die Komitee vir Mense Regte Skendings; Komitee vir Reparasies en Versoening en 'n Komitee vir Amnestie – om amnestie van vervolging aan beskuldigdes van gru mense regte te verskaf, indien hulle aan sekere vereistes voldoen moet die volle waarheid onthul wat gebeur het vir politieke gemotiveerde mense regte skendings tussen 1960 en 1994.
- WVK het deur Suid-Afrika gereis om te luister na stories van beide die slagoffers en die beskuldigdes; Nasionale eenheid was aangemoedig deur verhore in Oos London, Queenstown, Nelspruit ens; beide kante van die konflik het getuienis gelewer bv. aktiviste van die bevrydings organisasies en lede van die apartheid regering en sekuriteits magte
- Om te luister na die getuienis van beskuldigdes het die slagoffers gehelp om te versoen en genesing teweeg gebring bv. Mrs Calata in Oos London; Baie vermiste slagoffers was identifiseer, grafte was uitgeken en dooies opgegrawe en terug vir hul families gegee vir herbegrawe bv. Jabulani Ndaba, Oscar Maleka, Reginald Kekana, die Mamelodi 10 ens.
- Reparasies betaal aan slagoffer se families bv. R30 000 eenmalige bedrag as 'n enkele betaling, R15 000 eenmalige toelaag vir herbegrawe doeleindes ens.

Enige ander relevante antwoord

NIE SUKSESVOL TOT 'N SEKERE MATE

- Lede van die ou regering bv. Eugene de Kock, Adriaan Vlok en Dirk Coetzee het na vore gekom om vir amnestie aansoek te doen maar het gekla dat hulle ondermyn word deur hul leiers. (Vlok en Coetzee het amnestie ontvang)
 - Amnestie het aanleiding gegee dat beskuldigdes bereid was om getuie te lewer (Slegs na gewese veiligheids magte personeel lede verskyn het om getuie te lewer het ander gevrees vir die implikasies, toe het sommige ook na vore gekom/De Kock se getuienis het andere aangemoedig om ook vir amnestie aansoek te doen; hy (De Kock) was nie amnestie toegestaan nie)
 - Die Konserwatiewe Party het die doel van die WVK beskou as om die Afrikaners te verwoes (hulle lede wat aansoek gedoen het vir amnesty was geweier)
 - SAWM het nie met die WVK saam gewerk nie
 - Sommige beskuldigdes soos PW Botha het geweier om getuienis te lewer; FW de Klerk het regsaksie geneem om die publikasie van 'n paragraaf wat hom verbind met derd 'mag aktiwiteite' te verhoed
 - Die Biko, Hani en Mxenge families en Azapo het nie die proses soos aanvaar deur die WVK nie ondersteun nie – sonder regverdiging
 - Laat betaling van reparasies
- Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante slot saamvat (30)

Gebruik die matriks op bladsy 7 van hierdie dokument om hierdie skryfwerk te assesseer

4.5.2 *[Sintetiseer inligting om 'n oorspronklike argument te konstrueer deur gebruik te maak van inligting uit die bronne en jou eie kennis om jou antwoord te ondersteun - V2 – LU1 (AS 3 en 4); LU2 (AS1, 2 en 3); LU3 (AS1, 2, 3 en 4)]*

SINOPSIS

Kandidate moet verduidelik of die WVK instaat was om sy doelwitte van genesing van die wonde van die verlede, vergifnis en die bou van 'n toekoms gebaseer op respek vir mense regte bereik het

HOOF ASPEKTE

Kandidate behoort die volgende aspekte in hulle antwoord in te sluit:

- Inleiding: Kandidate moet aandui of hulle saam stem on nie saam stem en hoe hulle beoog om hul gedagterigting met relevante bewyse te ondersteun te ondesteun

UITBREIDING

STEM SAAM

- Die WVK het 'n Mense Regte Kommissie wat die mense regte skendings van die verlede hanteer
 - Nasionale eenheid was aangemoedig deur middel van verhore dwarsoor die land en dit op televisie uit te saai
 - Beide kante van die konflik het getuienis kom lewer dws die bevrydings organisasies en die regering bv. Adriaan Vlok het om verskoning gevra vir die rol van die polisie op die moord van aktiviste
 - Amnestie gee aanleiding dat beskuldigdes gewillig was om getuienis te lewer bv. De Kock, Dirk Coetzee verskaf waardevolle getuienis (bewyse)
 - Sommige slagoffers ontvang reparasies as kompensasië vir hul lyding
 - Slagoffers het verneem wat met hul familie lede gedurende die apartheid jare gebeur het geliefdes gebeur het
 - Baie vermiste slagoffers is geïdentifiseer, grafte uitgeken en dooies opgegrawe en aan hul families gegee vir herbegrawe
 - Gee aanleiding to rekonsiliasie en nasie bou
- Enige ander relevante antwoord

STEM NIE SAAM

- Publieke erkenning onbloom hoeveel geweld gepleeg was bv. Queenstown bekend as die 'Halsnoer hoofstad' van wêreld
- Sommige beskuldigdes verskyn nie voor die WVK bv. PW Botha
- Kwaadheid onder baie swart Suid-Afrikaners dat beskuldigdes van gru mense regte skendings nie gestraf was nie bv. P W Botha
- Amnestie was omstrede omdat almal nie amnestie toegestaan was nie of tronkstraf gekry het nie.
- Die Biko, Hani en Mxenge families en Azapo was gekant teen prose wat die WVK gevolg het
- Die Apartheid regering het nie berou getoon vir sy betrokkenheid in gru mense regte skendings nie bv. FW De Klerk
- Heropening van pynlike wonde bv. Mrs Calata, Dullah Omar, Greta Applegren, Nozibele Madubedube en andere
- Neutraliteit van die WVK was onder verdenking deur vorige leiers van die apartheid regering
- Enige ander relevante antwoord

Slot: Kandidate moet hulle argument met 'n relevante slot saamvat (30)

Gebruik die matriks op bladsy 8 van hierdie dokument om hierdie skryfwerk te assesses [75]

TOTAL: 150